Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

7. november 2018 *

»Præjudiciel forelæggelse – Domstolens kompetence – direktiv 2003/86/EF – ret til familiesammenføring – artikel 12 – manglende overholdelse af fristen på tre måneder efter tildelingen af international beskyttelse – person med subsidiær beskyttelsesstatus – afslag på en visumansøgning«

I sag C-380/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Raad van State (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Nederlandene) ved afgørelse af 21. juni 2017, indgået til Domstolen den 26. juni 2017, i sagen

K,

B

mod

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af formanden for Fjerde Afdeling, M. Vilaras, som fungerende formand for Tredje Afdeling, og dommerne J. Malenovský, L. Bay Larsen (refererende dommer), M. Safjan og D. Šváby,

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitssekretær: fuldmægtig R. Șereș,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 19. marts 2018,

efter at der er afgivet indlæg af:

– K og B ved advocaten C.J. Ullersma og M.L. van Leer,

– den nederlandske regering ved M.K. Bulterman og M.H.S. Gijzen, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved C. Cattabriga og G. Wils, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 27. juni 2018,

* Processprog: nederlandsk.

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 12, stk. 1, i Rådets direktiv 2003/86/EF af 22. september 2003 om ret til familiesammenføring (EUT 2003, L 251, s. 12).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side K og B, som er tredjelandsstatsborgere, og på den anden side Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (statssekretær for sikkerheds- og justitsspørgsmål, Nederlandene) (herefter »statssekretæren«) vedrørende sidstnævntes afslag på en ansøgning om visum til et ophold på mere end tre måneder efter reglerne om familiesammenføring.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2003/86

3 Ottende betragtning til direktiv 2003/86 er affattet på følgende måde:

»Situationen for flygtninge kræver særlig opmærksomhed på grund af de årsager, som har tvunget dem til at flygte fra deres land, og som forhindrer dem i at have et familieliv i hjemlandet. Der bør derfor indføres gunstigere betingelser for udøvelsen af deres ret til familiesammenføring.«

4 Direktivets artikel 3, stk. 2, litra c), fastsætter:

»Dette direktiv finder ikke anvendelse, hvis referencepersonen:

[…]

c) har tilladelse til at opholde sig i en medlemsstat på grundlag af subsidiære former for beskyttelse i overensstemmelse med internationale forpligtelser, medlemsstaternes nationale lovgivning eller praksis, eller som ansøger om tilladelse til at opholde sig i landet på dette grundlag og afventer en afgørelse om sin stilling.«

5 Direktivets artikel 4, stk. 1, opregner de af referencepersonens familiemedlemmer, for hvilke medlemsstaterne tillader indrejse og ophold i henhold til direktivet.

6 Artikel 5, stk. 5, i direktiv 2003/86 har følgende ordlyd:

»Ved behandlingen af ansøgningen tager medlemsstaterne behørigt hensyn til mindreårige børns tarv.«

7 Direktivets artikel 7, stk. 1, er sålydende:

»Ved indgivelsen af ansøgning om familiesammenføring kan medlemsstaten kræve, at ansøgeren godtgør, at referencepersonen råder over:

a) en bolig, der betragtes som normal standard for en familie af tilsvarende størrelse i samme område, og som opfylder de generelle sikkerheds- og sundhedsstandarder i den pågældende medlemsstat

b) en sygeforsikring for referencepersonen selv og dennes familiemedlemmer, som dækker alle de risici i den pågældende medlemsstat, som dens egne statsborgere normalt er forsikret mod

c) faste og regelmæssige indtægter, der er tilstrækkelige til, at referencepersonen kan forsørge sig selv og sine familiemedlemmer uden social bistand fra den pågældende medlemsstat. […]«

8 Direktivets artikel 10 og 11 fastsætter de regler, som medlemsstaterne skal anvende med hensyn til flygtninge, der er anerkendt af dem.

9 Direktivets artikel 12 bestemmer:

»1. Uanset artikel 7 kan medlemsstaterne for så vidt angår ansøgninger vedrørende de familiemedlemmer, der er omhandlet i artikel 4, stk. 1, ikke kræve, at flygtningen og/eller det eller de pågældende familiemedlemmer fremlægger bevis for, at flygtningen opfylder kravene i denne bestemmelse.

[…]

Medlemsstaterne kan kræve, at flygtningen opfylder betingelserne i artikel 7, stk. 1, hvis der ikke indgives ansøgning om familiesammenføring inden for en periode på tre måneder efter, at der er givet status som flygtning.

2. Uanset artikel 8 må medlemsstaterne ikke kræve, at flygtningen har opholdt sig på deres område i en bestemt periode, inden familiesammenføring kan finde sted.«

10 Artikel 17 i direktiv 2003/86 fastsætter:

»Hvis der gives afslag på opholdstilladelse, eller opholdstilladelsen inddrages eller ikke fornyes, eller hvis der træffes afgørelse om udsendelse af referencepersonen eller dennes familiemedlemmer, tager medlemsstaterne behørigt hensyn til arten og holdbarheden af vedkommendes familiemæssige tilknytning og til, hvor længe vedkommende har opholdt sig i medlemsstaten, samt til, om der er familiemæssig, kulturel eller social tilknytning til hjemlandet.«

Direktiv 2004/83/EF

11 25. betragtning til Rådets direktiv 2004/83/EF af 29. april 2004 om fastsættelse af minimumsstandarder for anerkendelse af tredjelandsstatsborgere eller statsløse som flygtninge eller som personer, der af anden grund behøver international beskyttelse, og indholdet af en sådan beskyttelse (EUT 2004, L 304, s. 12) har følgende ordlyd:

»Det er nødvendigt at indføre kriterier for anerkendelse af personer, der søger om international beskyttelse, som berettiget til subsidiær beskyttelse. Kriterierne bør hentes fra de internationale forpligtelser i henhold til menneskerettighedsinstrumenter og eksisterende former for praksis i medlemsstaterne.«

Direktiv 2011/95/EU

12 34. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandsstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse (EUT 2011, L 337, s. 9) er sålydende:

»Det er nødvendigt at indføre fælles kriterier for anerkendelse af personer, der søger om international beskyttelse, som berettigede til subsidiær beskyttelse. Kriterierne bør hentes fra de internationale forpligtelser i henhold til menneskerettighedsinstrumenter og eksisterende praksis i medlemsstaterne.«

Nederlandsk ret

13 Artikel 29, stk. 1, 2 og 4, i Vreemdelingenwet 2000 (udlændingelov af 2000) fastsætter:

»1. Midlertidig opholdstilladelse […] kan meddeles en udlænding, der:

a) er konventionsflygtning, eller som

b) i tilstrækkelig grad godtgør, at han har rimelig grund til at antage, at han i tilfælde af udvisning vil løbe en reel risiko for at blive underkastet:
   1°. dødsstraf eller henrettelse
   2°. tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, eller
   3°. en alvorlig og individuel trussel mod en civilpersons liv eller fysiske integritet som følge af vilkårlig vold i forbindelse med international eller intern væbnet konflikt.

2. Midlertidig opholdstilladelse som omhandlet i artikel 28 kan ligeledes meddeles de nedenfor opregnede familiemedlemmer, såfremt disse på tidspunktet for den i stk. 1 omhandlede udlændings indrejse var en del af dennes familie og indrejste samtidig med udlændingen i Nederlandene, eller såfremt de sluttede sig til udlændingen inden for tre måneder efter, at den pågældende blev meddelt midlertidig opholdstilladelse […]

[…]

4. Midlertidig opholdstilladelse […] kan ligeledes meddeles et familiemedlem i henhold til stk. 2, som blot ikke har sluttet sig til den i stk. 1 omhandlede udlænding inden for tre måneder fra meddelelsen af [en] opholdstilladelse til denne, hvis dette familiemedlem inden for denne frist på tre måneder har indgivet, eller der på dennes vegne er blevet indgivet en ansøgning om visum til ophold af mere end tre måneders varighed.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

14 F.G., der er tredjelandsstatsborger, har siden den 23. september 2014 haft subsidiær beskyttelsesstatus i Nederlandene.

15 Den 22. januar 2015 indgav han en ansøgning om tildeling af visum efter familiesammenføringsreglerne for K og B, der angiveligt henholdsvis er hans ægtefælle og hans mindreårige datter.

16 Den 20. april 2015 meddelte statssekretæren afslag på denne ansøgning med den begrundelse, at ansøgningen var blevet indgivet mere end tre måneder efter, at F.G. var blevet meddelt opholdstilladelse i Nederlandene, uden at denne forsinkelse var undskyldelig.

17 Efter at K og B havde indgivet en klage, opretholdt statssekretæren sin oprindelige afgørelse ved afgørelse af 8. november 2015.

18 K og B anlagde sag ved rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (retten i første instans i Haag, tingstedet Amsterdam, Nederlandene) til prøvelse af denne afgørelse. Ved dom af 24. juni 2016 forkastede denne ret søgsmålet.

19 K og B har iværksat appel for den forelæggende ret til prøvelse af den nævnte dom.

20 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den i hovedsagen omhandlede situation i overensstemmelse med artikel 3, stk. 2, litra c), i direktiv 2003/86 ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde, idet referencepersonen har subsidiær beskyttelsesstatus.

21 Ikke desto mindre finder direktivets bestemmelser direkte og ubetinget anvendelse på personer med subsidiær beskyttelsesstatus, for så vidt som den nederlandske lovgiver har valgt at anvende disse regler på dem med henblik på at sikre dem den samme behandling som den, flygtninge er sikret.

22 Selv om den forelæggende ret som følge heraf er af den opfattelse, at fortolkningen af artikel 12, stk. 1, i direktiv 2003/86 er afgørende for udfaldet af tvisten i hovedsagen, ønsker den imidlertid i lyset af dom af 18. oktober 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638), oplyst, om Domstolen i en situation som den i hovedsagen omhandlede har kompetence til at besvare et præjudicielt spørgsmål om fortolkning af denne bestemmelse.

23 For det tilfælde, at dette spørgsmål besvares bekræftende, ønsker den forelæggende ret oplyst, om de i nederlandsk lovgivning fastsatte regler for indgivelse af en ansøgning efter familiesammenføringsreglerne er forenelige med den nævnte bestemmelse.

24 På denne baggrund har Raad van State (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Nederlandene) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Har Domstolen, henset til artikel 3, stk. 2, litra c), i [direktiv 2003/86] og [dom af 18. oktober 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638),] kompetence til at besvare den nederlandske rets præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af bestemmelser i dette direktiv i en retstvist, der vedrører opholdsret for et familiemedlem til en person, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, når dette direktiv i nederlandsk ret er blevet erklæret direkte og ubetinget anvendeligt på personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse?

2) Er ordningen i direktiv [2003/86] til hinder for en national bestemmelse som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en ansøgning om familiesammenføring i henhold til de gunstigere bestemmelser i kapitel V kan afslås alene med den begrundelse, at den ikke blev indgivet inden for den i artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, anførte frist?

Har det betydning for besvarelsen af dette spørgsmål, at der i tilfælde af en overskridelse af den førnævnte frist kan indgives en ansøgning om familiesammenføring – uanset om det sker efter et afslag eller ej – hvorved det undersøges, om kravene i artikel 7 i direktiv [2003/86] er opfyldt, og der tages hensyn til de interesser og omstændigheder, der er nævnt i artikel 5, stk. 5, og artikel 17?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

25 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Domstolen i henhold til artikel 267 TEUF har kompetence til at fortolke artikel 12, stk. 1, i direktiv 2003/86 i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor den nævnte ret skal tage stilling til, hvorvidt en person med subsidiær beskyttelsesstatus har ret til familiesammenføring, når den nævnte bestemmelse i medfør af national ret er blevet gjort direkte og ubetinget anvendelig i en sådan situation.

26 Artikel 3, stk. 2, litra c), i direktiv 2003/86 præciserer bl.a., at direktivet ikke finder anvendelse, hvis referencepersonen er en tredjelandsstatsborger, der har tilladelse til at opholde sig i en medlemsstat på grundlag af subsidiære former for beskyttelse i overensstemmelse med internationale forpligtelser, medlemsstaternes nationale lovgivning eller praksis.

27 Det følger ganske vist af selve ordlyden af denne bestemmelse, at denne tilsigter de subsidiære former for beskyttelse, der tildeles på et internationalt eller nationalt grundlag, uden at indeholde en direkte henvisning til den i EU-retten fastsatte subsidiære beskyttelsesstatus.

28 Det kan imidlertid ikke heraf udledes, at direktiv 2003/86 finder anvendelse i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor referencepersonen har en sådan status.

29 Det skal nemlig for det første bemærkes, at den subsidiære beskyttelsesstatus, som er fastsat i EU-retten, blev indført ved direktiv 2004/83, som blev vedtaget efter direktiv 2003/86. Den omstændighed, at sidstnævnte direktiv ikke indeholder nogen direkte henvisning til denne status, kan på denne baggrund ikke anses for afgørende.

30 For det andet fremgår det af det ændrede forslag til Rådets direktiv om ret til familiesammenføring (KOM(2000) 624 endelig udg.), som blev forelagt af Kommissionen den 10. oktober 2000 (EFT 2001, C 62 E, s. 99), at den i artikel 3, stk. 2, litra c), i direktiv 2003/86 indeholdte udelukkelsessituation netop blev indført deri med henblik på den fremtidige indførelse af en subsidiær beskyttelsesstatus, der skulle være fælles for medlemsstaterne, i forbindelse med hvilken Kommissionen påtænkte at stille forslag om at indføre familiesammenføringsbestemmelser, der skulle være tilpasset tredjelandsstatsborgere med en sådan status, hvilket synes at pege på, at denne udelukkelsessituation faktisk er blevet fastsat med henblik på at udelukke disse tredjelandsstatsborgere fra direktivets anvendelsesområde.

31 For det tredje fremgår det af såvel 25. betragtning til direktiv 2004/83 som 34. betragtning til direktiv 2011/95, at de kriterier, som personer, der søger om international beskyttelse, skal opfylde for at anerkendes som berettigede til subsidiær beskyttelse, bør hentes fra de internationale forpligtelser og eksisterende praksis i medlemsstaterne.

32 For så vidt som inspirationen til de fælles kriterier for tildeling af subsidiær beskyttelse således er blevet fundet i de gældende ordninger i medlemsstaterne, som de tilsigter at harmonisere, i givet fald ved at erstatte dem, ville artikel 3, stk. 2, litra c), i direktiv 2003/86 i høj grad berøves sin effektive virkning, såfremt bestemmelsen skulle fortolkes således, at den ikke omfatter personer med den i EU-retten fastsatte subsidiære beskyttelsesstatus.

33 Det følger af det ovenstående, at direktiv 2003/86 skal fortolkes således, at det ikke finder anvendelse på tredjelandsstatsborgere, som er familiemedlemmer til en person med subsidiær beskyttelsesstatus, såsom sagsøgerne i hovedsagen.

34 Det fremgår imidlertid af Domstolens faste praksis, at denne er kompetent til at træffe afgørelse om en anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende EU-retlige bestemmelser i tilfælde, hvor de EU-retlige bestemmelser er blevet gjort anvendelige af national ret på grund af den heri foretagne henvisning til disse bestemmelsers indhold, også selv om de faktiske omstændigheder i hovedsagen ikke er direkte omfattet af EU-rettens anvendelsesområde (jf. i denne retning dom af 21.12.2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, præmis 17, af 18.10.2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, præmis 45, og af 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, præmis 53).

35 I sådanne tilfælde er det nemlig afgjort i Den Europæiske Unions interesse, at bestemmelser, der er hentet fra EU-retten, fortolkes ensartet, således at senere fortolkningsuoverensstemmelser undgås (jf. i denne retning dom af 18.10.2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, præmis 46, og af 22.3.2018, Jacob og Lassus, C-327/16 og C-421/16, EU:C:2018:210, præmis 34).

36 En af Domstolen anlagt fortolkning af EU-retlige bestemmelser i situationer, der ikke er omfattet af disse bestemmelsers anvendelsesområde, er således berettiget, såfremt disse bestemmelser af national ret er blevet gjort anvendelige i sådanne situationer på direkte og ubetinget vis med henblik på at sikre en ensartet behandling af disse situationer og af de situationer, der er omfattet af de nævnte bestemmelsers anvendelsesområde (jf. i denne retning dom af 21.12.2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, præmis 19, af 18.10.2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, præmis 47, og af 7.11.2013, Romeo, C-313/12, EU:C:2013:718, præmis 33).

37 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret, som er den eneste retsinstans med kompetence til at fortolke national ret inden for rammerne af det ved artikel 267 TEUF fastsatte retslige samarbejde (jf. i denne retning dom af 17.7.1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, præmis 33, og af 14.6.2017, Online Games m.fl., C-685/15, EU:C:2017:452, præmis 45), præciseret, at den nederlandske lovgiver havde valgt at sikre personer med subsidiær beskyttelsesstatus en gunstigere behandling end den, der er fastsat i direktiv 2003/86, ved på dem at anvende de i direktivet fastsatte regler vedrørende flygtninge. Den nævnte ret har heraf udledt, at den i medfør af nederlandsk ret er forpligtet til at anvende direktivets artikel 12, stk. 1, i hovedsagen.

38 Under disse omstændigheder skal det fastslås, således som den nederlandske regering ligeledes har anført, at den nævnte bestemmelse i medfør af nederlandsk ret er blevet gjort direkte og ubetinget anvendelig i situationer som den i hovedsagen omhandlede, og at det derfor afgjort er i Unionens interesse, at Domstolen tager stilling til den præjudicielle anmodning.

39 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl af den omstændighed, at artikel 3, stk. 2, litra c), i direktiv 2003/86 udtrykkeligt udelukker situationer som den, der er omhandlet i hovedsagen, fra direktivets anvendelsesområde.

40 Det fremgår nemlig af præmis 36-43 i dom af dags dato, C og A (sag C-257/17), at en sådan omstændighed ikke kan så tvivl om Domstolens kompetence til at tage stilling til en anmodning om præjudiciel afgørelse inden for de rammer, som er defineret i den faste praksis fra Domstolen, hvortil der henvises i nærværende doms præmis 34-36.

41 Henset til det ovenstående skal det første spørgsmål besvares med, at Domstolen i henhold til artikel 267 TEUF har kompetence til at fortolke artikel 12, stk. 1, i direktiv 2003/86 i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor den forelæggende ret skal tage stilling til, hvorvidt en person med subsidiær beskyttelsesstatus har ret til familiesammenføring, når den nævnte bestemmelse i medfør af national ret er blevet gjort direkte og ubetinget anvendelig i en sådan situation.

Det andet spørgsmål

42 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 12, stk. 1, i direktiv 2003/86 er til hinder for en national lovgivning, der gør det muligt at afslå en ansøgning om familiesammenføring, som er indgivet for et familiemedlem til en flygtning i henhold til de gunstigere bestemmelser for flygtninge i direktivets kapitel V, med den begrundelse, at ansøgningen blev indgivet mere end tre måneder efter anerkendelsen af referencepersonens flygtningestatus, samtidig med at der indrømmes en mulighed for at indgive en ny ansøgning inden for rammerne af en anden ordning.

43 Artikel 12, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2003/86 fastsætter, at medlemsstaterne, uanset direktivets artikel 7, for så vidt angår ansøgninger vedrørende de familiemedlemmer, der er omhandlet i direktivets artikel 4, stk. 1, ikke kan kræve, at flygtningen eller dennes familiemedlemmer fremlægger bevis for, at referencepersonen opfylder kravene i direktivets artikel 7.

44 Selv om der ved direktivet, således som det fremgår af ottende betragtning hertil, er blevet indført gunstigere betingelser for flygtninge med hensyn til udøvelsen af retten til familiesammenføring – hvilke betingelser omfatter den ved direktivets artikel 12, stk. 1, første afsnit, indførte ordning – forholder det sig imidlertid ikke desto mindre således, at medlemsstaterne har mulighed for at gøre berettigelsen til denne ordning betinget af, at ansøgningen indgives inden for en bestemt frist.

45 Direktivets artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, præciserer således, at medlemsstaterne kan kræve, at flygtningen opfylder betingelserne i direktivets artikel 7, stk. 1, hvis der ikke indgives ansøgning om familiesammenføring inden for en periode på tre måneder efter, at der er givet status som flygtning.

46 Det følger af artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, i direktiv 2003/86, at EU-lovgiver for så vidt angår de betingelser, der er omhandlet i det nævnte direktivs artikel 7, stk. 1, har tilladt medlemsstaterne, når ansøgningen om familiesammenføring indgives efter en bestemt frist efter tildelingen af flygtningestatus, at anvende den almindelige ordning i stedet for den gunstigere ordning, der normalt finder anvendelse på flygtninge.

47 Når medlemsstaterne finder det hensigtsmæssigt, står det dem derfor frit for ikke at behandle ansøgninger om familiesammenføring, der er indgivet af flygtninge, i henhold til den i artikel 12, stk. 1, i direktiv 2003/86 fastsatte gunstigere ordning, men i henhold til den almindelige ordning, som finder anvendelse på ansøgninger om familiesammenføring, når disse ansøgninger indgives efter den i direktivets artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, fastsatte frist.

48 Artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, i direktiv 2003/86 kan ikke fortolkes således, at bestemmelsen pålægger medlemsstaterne at lægge til grund, at en overskridelse uden gyldig grund af fristen for indgivelse af en ansøgning om familiesammenføring i henhold til den i direktivets artikel 12, stk. 1, første afsnit, fastsatte gunstigere ordning kun udgør ét blandt andre forhold, hvortil der skal tages hensyn ved den samlede vurdering af, om ansøgningen skal imødekommes, og som kan opvejes af andre forhold.

49 Såfremt denne fortolkning, som ikke kan støttes på ordlyden af det nævnte direktivs artikel 12, blev lagt til grund, ville den regel om begrænsning af de respektive anvendelsesområder for de ordninger, der finder anvendelse på ansøgninger om familiesammenføring indgivet af flygtninge, som medlemsstaterne har mulighed for at indføre på grundlag af den i direktivets artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, fastsatte frist, nemlig for det første blive berøvet sin effektivitet og klarhed.

50 For det andet har en overskridelse af den i artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, i direktiv 2003/86 fastsatte frist til indgivelse af en ansøgning om familiesammenføring ingen direkte indvirkning på referencepersonens familiemedlemmers tilladelse til indrejse eller ophold, men gør det alene muligt at fastlægge de rammer, inden for hvilke ansøgningen skal behandles. Da vurderingen af, om en sådan

ansøgning skal imødekommes, i praksis først kan foretages, når den ordning, der finder anvendelse på denne, er blevet fastslået, kan konstateringen af en overskridelse af denne frist ikke vejes op mod forhold vedrørende ansøgningens berettigelse.

51 Artikel 5, stk. 5, og artikel 17 i direktiv 2003/86 kan ikke begrunde en anden løsning.

52 En medlemsstats afgørelse, der opstiller et krav om, at de i direktivets artikel 7, stk. 1, fastsatte betingelser skal være opfyldt, er nemlig ikke til hinder for, at berettigelsen til den ønskede familiesammenføring efterfølgende i overensstemmelse med direktivets artikel 5, stk. 5, og artikel 17 behandles under behørig hensyntagen til mindreårige børns tarv, til arten og holdbarheden af vedkommendes familiemæssige tilknytning og til, hvor længe vedkommende har opholdt sig i medlemsstaten, samt til, om der er familiemæssig, kulturel eller social tilknytning til hjemlandet.

53 I denne sammenhæng vil den pågældende medlemsstat være i stand til at iagttage det krav om individuel vurdering af ansøgninger om familiesammenføring, som følger af artikel 17 i direktiv 2003/86 (jf. i denne retning dom af 9.7.2015, K og A, C-153/14, EU:C:2015:453, præmis 60), der bl.a. pålægger, at der skal tages hensyn til de særlige forhold, som er knyttet til den omstændighed, at referencepersonen er flygtning. Som anført i ottende betragtning til direktivet, kræver situationen for flygtninge således særlig opmærksomhed, for så vidt som de ikke kan planlægge at have et almindeligt familieliv i deres hjemlande, for så vidt som de kan have været adskilt fra deres familier i en lang periode, inden de blev anerkendt som flygtninge, og for så vidt som opfyldelsen af de materielle betingelser, der er fastsat i direktivets artikel 7, stk. 1, kan give anledning til større vanskeligheder for dem end for andre tredjelandsstatsborgere.

54 Det følger af det ovenstående, at den fortolkning af artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, i direktiv 2003/86, som er anlagt i nærværende doms præmis 48, ikke er til hinder for, at der inden vedtagelsen af en endelig afgørelse om den ønskede familiesammenføring tages hensyn til samtlige de forhold, som er omhandlet i direktivets artikel 5, stk. 5, og artikel 17.

55 Ikke desto mindre bemærkes, at selv om EU-lovgiver har tilladt medlemsstaterne at kræve, at de i direktivets artikel 7, stk. 1, fastsatte betingelser bliver iagttaget i den situation, der er omhandlet i direktivets artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, har den nævnte lovgiver ikke derved fastslået, hvordan en for sent indgivet ansøgning i henhold til den i direktivets artikel 12, stk. 1, første afsnit, fastsatte gunstigere ordning skal behandles rent processuelt.

56 Under disse omstændigheder fremgår det af Domstolens faste praksis, at det i mangel af EU-retlige regler herom og i medfør af princippet om procesautonomi tilkommer den pågældende medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte sådanne regler, idet disse regler dog dels ikke må være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i henhold til national ret (ækvivalensprincippet), dels ikke i praksis må gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Unionens retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning dom af 22.2.2018, INEOS Köln, C-572/16, EU:C:2018:100, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

57 Hvad angår ækvivalensprincippet fremgår det ikke på nogen måde af de for Domstolen fremlagte sagsakter, og det er ikke for Domstolen blevet hævdet, at tilsvarende situationer i national ret behandles anderledes i nederlandsk ret.

58 Hvad angår effektivitetsprincippet bemærkes, at det fremgår af Domstolens faste praksis, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retter (jf. i denne retning dom af 22.2.2018, INEOS Köln, C-572/16, EU:C:2018:100, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).

59 I det foreliggende tilfælde er en national lovgivning, der gør det muligt at afslå en ansøgning om familiesammenføring, som er indgivet for et familiemedlem til en flygtning i henhold til de gunstigere bestemmelser i kapitel V i direktiv 2003/86, med den begrundelse, at ansøgningen blev indgivet mere end tre måneder efter anerkendelsen af referencepersonens flygtningestatus, samtidig med at der indrømmes en mulighed for at indgive en ny ansøgning inden for rammerne af en anden ordning, ikke i sig selv af en sådan art, at den i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve den ret til familiesammenføring, der er tillagt ved direktiv 2003/86.

60 Den omstændighed, at der gives afslag på en ansøgning om familiesammenføring indgivet inden for rammerne af en national ordning, som er blevet indført med henblik på at give direktivets artikel 12, stk. 1, første afsnit, virkning, indebærer nemlig ikke, at retten til familiesammenføring ikke kan sikres, idet denne sammenføring kan imødekommes inden for rammerne af en anden ordning efter indgivelse af en ansøgning herom.

61 Selv om den forsinkelse og de administrative byrder, som indgivelsen af en ny ansøgning indebærer, klart kan være til ulempe for den pågældende person, forholder det sig ikke desto mindre således, at denne ulempe ikke er så stor, at den principielt kan anses for i praksis at forhindre personen i effektivt at varetage sin ret til familiesammenføring.

62 Det vil imidlertid forholde sig anderledes, såfremt afslaget på den første ansøgning om familiesammenføring for det første træffes i situationer, hvor særlige omstændigheder gør, at den sene indgivelse af den nævnte ansøgning objektivt set er undskyldelig.

63 For så vidt som en national lovgivning pålægger flygtninge at påberåbe sig deres rettigheder umiddelbart efter anerkendelsen af flygtningestatus, dvs. på et tidspunkt, hvor deres kendskab til værtsmedlemsstatens sprog og procedurer kan være temmelig lille, skal de pågældende personer for det andet nødvendigvis informeres fuldt ud om følgerne af afgørelsen om afslag på deres første ansøgning og om de skridt, som de skal tage for effektivt at varetage deres ret til familiesammenføring.

64 For det tredje skal det bemærkes, at artikel 12, stk. 1, tredje afsnit, i direktiv 2003/86 kun gør det muligt for medlemsstaterne at fravige direktivets artikel 12, stk. 1, første afsnit, ved at kræve, at flygtningen opfylder betingelserne i direktivets artikel 7, stk. 1.

65 En flygtning, som har indgivet sin ansøgning om familiesammenføring mere end tre måneder efter anerkendelsen af flygtningestatus, skal derfor alligevel være omfattet af de gunstigere betingelser for udøvelsen af retten til familiesammenføring, der finder anvendelse på flygtninge, og som er fastsat i direktivets artikel 10 og 11 eller artikel 12, stk. 2.

66 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 12, stk. 1, i direktiv 2003/86 ikke er til hinder for en national lovgivning, der gør det muligt at afslå en ansøgning om familiesammenføring, som er indgivet for et familiemedlem til en flygtning i henhold til de gunstigere bestemmelser for flygtninge i direktivets kapitel V, med den begrundelse, at ansøgningen blev indgivet mere end tre måneder efter anerkendelsen af referencepersonens flygtningestatus, samtidig med at der indrømmes en mulighed for at indgive en ny ansøgning inden for rammerne af en anden ordning, forudsat at denne lovgivning:

– fastsætter, at en sådan afslagsgrund ikke kan anvendes i situationer, hvor særlige omstændigheder gør, at den sene indgivelse af den første ansøgning objektivt set er undskyldelig

– fastsætter, at de pågældende personer er fuldt informeret om følgerne af afgørelsen om afslag på deres første ansøgning og om de skridt, som de skal tage for effektivt at varetage deres ret til familiesammenføring, og

– sikrer, at de referencepersoner, der er anerkendt som flygtninge, fortsat er omfattet af de gunstigere betingelser for udøvelsen af retten til familiesammenføring, der finder anvendelse på flygtninge, og som er fastsat i direktivets artikel 10 og 11 eller artikel 12, stk. 2.

Sagsomkostninger

67 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

1) Domstolen har i henhold til artikel 267 TEUF kompetence til at fortolke artikel 12, stk. 1, i Rådets direktiv 2003/86/EF af 22. september 2003 om ret til familiesammenføring i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor den forelæggende ret skal tage stilling til, hvorvidt en person med subsidiær beskyttelsesstatus har ret til familiesammenføring, når den nævnte bestemmelse i medfør af national ret er blevet gjort direkte og ubetinget anvendelig i en sådan situation.

2) Artikel 12, stk. 1, i direktiv 2003/86 er ikke til hinder for en national lovgivning, der gør det muligt at afslå en ansøgning om familiesammenføring, som er indgivet for et familiemedlem til en flygtning i henhold til de gunstigere bestemmelser for flygtninge i direktivets kapitel V, med den begrundelse, at ansøgningen blev indgivet mere end tre måneder efter anerkendelsen af referencepersonens flygtningestatus, samtidig med at der indrømmes en mulighed for at indgive en ny ansøgning inden for rammerne af en anden ordning, forudsat at denne lovgivning:

– **fastsætter, at en sådan afslagsgrund ikke kan anvendes i situationer, hvor særlige omstændigheder gør, at den sene indgivelse af den første ansøgning objektivt set er undskyldelig**

– **fastsætter, at de pågældende personer er fuldt informeret om følgerne af afgørelsen om afslag på deres første ansøgning og om de skridt, som de skal tage for effektivt at varetage deres ret til familiesammenføring, og**

– **sikrer, at de referencepersoner, der er anerkendt som flygtninge, fortsat er omfattet af de gunstigere betingelser for udøvelsen af retten til familiesammenføring, der finder anvendelse på flygtninge, og som er fastsat i direktivets artikel 10 og 11 eller artikel 12, stk. 2.**

Underskrifter